

وضع آرامگاه فردوسی در یکصدسال قبل

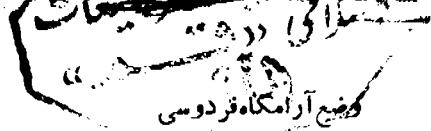
نامه آصف الدوله به محمودخان ملك الشعراء (صبا)

آرامگاه فردوسی که در زمان اعای حضرت رضاشاه کبیر بمناسبت جشن هزاره حماسه سرای ملی ایران بنا شد و بصورتی آبرومند در آمد سابقاً وضعی شایسته نداشته و در خور مقام این شاعر عالیقدر نبوده است. سند موجود و معتبر این مدعا نامه ایست از آصف الدوله (۱) فرمانفرمای خراسان و سیستان و نایب التولیه آستان قدس رضوی به محمودخان ملك الشعراء که نزدیک به یکصد سال قبل نوشته شده است از این نامه که تاریخ آن شنبه پنجم صفر ۱۳۰۳ هجری قمری است. بخوبی معلوم میشود که آرزوی ساختن آرامگاهی مناسب برای استاد طوس بخاطر بعضی از متصدیان امور که بزبان و ملیت و ادب فارسی علاقه داشتند میگذشت لکن تحقق یافتن آن بجهاتی که از متن نامه استنباط میشود مقدور و میسر نبوده است. (۲)

قسمت دیگر این نامه که آن نیز شایان توجه است مربوط به املاک و موقوفات آستان قدس رضوی است در اینجا از زحمات محمد حسن خان

(۱) میرزا عبدالوهابخان آصف الدوله جد خاندان بدرکه قیلا نصیر الدوله لقب داشته در اواسط سلطنت ناصرالدین شاه عهده دار نیابت وزارت خارجه و پس از آن وزارت گمرک و تجارت بوده و در سال ۱۳۰۱ هجری قمری به خراسان ماموریت یافته است (شماره هشتم روزنامه شرف مورخ ۱۳۰۰ - رجال ایران ج ۲ صفحات ۳۱۳ - ۳۱۵)

(۲) اصل این نامه نزد جناب دکتر حسن علی صبا موجود است.

اعتماد السلطنه که در آن تاریخ صنیع الدوله لقب داشته تمجید شده است. این قدردانی بمناسبت تالیف کتابی است در تاریخ و جغرافیای خراسان و صورت املاک آستانه و مدارس و مساجد مشهد که ظاهراً همان مجلدات مرآت البلدان و مطلع الشمس اعتماد السلطنه است. آخرنامه متضمن دستوری است در باب تهیه سیاهه و صورتی از موقوفات آستانه و تکمیل فهرست های سابق که دور نیست هم اکنون در کتابخانه آستانه مقدسه محفوظ مانده باشد. ما عین نامه و متن آنرا در مجله ارمغان منعکس کردیم تا خوانندگان گرامی از حسن نیت برخی از گذشتگان و پاره حقایق مربوط بتاریخ ادبی کشور آگاهی بیشتر حاصل فرمایند اینک متن نامه

فدایت شوم شبها بعد از قدری آسودگی شاهنامه میخوانیم در قصه رودابه و زالیم خداگواه است گویا بنده ابداً شعر فردوسی ندیده بودم نمیدانم این چه بوده اینکه دخلی بهیچ بیان ندارد با این پارسی هیچ شعرش که خالی از نکته لطیفه نباشد (نیست) این چه قدر آداب مجلس و لوازم معاشقه باشان و بزرگی میدانسته هزار بار از رزمیه اش بالاتراست شعر نیست گویا همه میوه یک درخت است که طبیعت ایجاد کرده عرب هم خاصه جاهلین مغازلات خوب دارند که جنابعالی بیش از همه دیده اید همه مغازلات اعراب با اعتقاد بنده باده شعر این مرد برابر نیست...

ازین غریبتر قصه قبر فردوسی در طوس است که اگر یکسال دیگر من باین خیال نیفتاده بودم معدوم میشد فرستادم جای قبر را معین کردند پارچه سنگی از قبر باقی بود گویا رباطی هم داشته و باغچه بکلی خراب و منظمس نذر کردم که انشاء اله تعالی بهار قبر را تجدید کرده رباط که حالا آنجایی حاصل است حیاط و باغچه آنجا بسازند و خادم و باغبانی معین شود و یک ملک

مختصر که سالی پنجاه شصت تومان نقد و قریب بیست خروار جنس حاصل او باشد وقف بدانجا کرده جزء موقوفات آستانه مقدس نظارتش با متولی هر عصر باشد و بشرایط مخصوصه که در وقفنامه ضبط در دفتر آستانه است رفتار شود این فردوسی است که میگوید عجم زنده کردم بدین پارسی و خدا گواه است راست میگوید.

دیگر از کارهای بسیار خوب این است که جناب صنیع الدوله واقعباش از يك آدم در تحصیل علم و خبر سعی میکند و واقع چیزهای خوب هم جمع کرده که یقین جنابعالی غالب را دیده اید کوشش در این کارها دارد بیش از اندازه کتابی امسال در جغرافیای خراسان و تاریخ آنجا و وضع شهر مشهد و تمام آنچه متعلق بآستانه است و مدارس بطوری احصاء کرده بود که گمان ندارم کس دیگر امروز بتواند بسیار زحمت کشیده هر جهدی ممکن بوده کرده البته نسخه آن بنظر عانی رسیده بنده که دیدم این نقصان را داشت که صورت املاک متصرفی آستانه در هر جا را ندارد قدر مداخل و اجاره آنها و همچنین مدارس و قبور محترمه در آنجا نیست فوراً اعتماد التولیه را خواسته گفتم کتابچه بنویسد که شامل تمام اینها باشد در يك هفته تمام کرده با چاپار هفته پیش برای جناب صنیع الدوله فرستادم که بدهد این را هم طبع کرده باولی ضم کند و نسخه ب همه جا بفرستد خاصه در مشهد که در آستانه و نزد خانواده ها و در کتابخانهای مدارس گذارده شود و هم چنین در دارالخلافت در کتابخانه همیونی روحانفاده و سایر جاهای معتبر بدهند که بعد ازین انشاء اله تعالی املاک آستانه و مدارس هر جا باشد از دزد و موش و بیع و فروش محفوظ مانند خدا ساعتی هزار مرتبه مرحوم حاجی میرزا موسی خان غرق رحمت کند که غالب اینها باهتمام آن - مرحوم بدست آمده بنده هم قدری از املاک هرات را زیاد کردم .

شنبه ۵ صفر ۱۳۰۳

Handwritten text in Persian script, likely a letter or a section of a manuscript. The text is dense and covers the upper portion of the page.

Handwritten text in Persian script, continuing the narrative or letter. The text is dense and covers the middle portion of the page.

Handwritten text in Persian script, concluding the letter or section. The text is dense and covers the lower portion of the page.

